

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

ВІСНИК ПРИКАРПАТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Педагогіка

Випуск XXXVIII

Івано-Франківськ

2011

Друкується за ухвалою Вченої ради Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Редакційна рада: д-р філол. наук, проф. В.В.Грещук (*голова ради*); д-р філос. наук, проф. С.М.Возняк; д-р філол. наук, проф. В.І.Кононенко; д-р істор. наук, проф. М.В.Кугутяк; д-р юрид. наук, проф. В.В.Луць; д-р філол. наук, проф. В.І.Матвіїшин; д-р фіз.-мат. наук, проф. Б.К.Остафійчук; д-р пед. наук, проф. Н.В.Лисенко; д-р хім. наук, проф. Д.М.Фреїк.

Редакційна колегія: д-р пед. наук, проф. Н.В.Лисенко (*голова редколегії*); д-р пед. наук, проф. Т.К.Завгородня; д-р пед. наук, проф. А.В.Вихрущ; д-р пед. наук, проф. В.В.Кемінь; д-р пед. наук, проф. І.Є.Курляк; д-р пед. наук, проф. В.К.Майборода; канд. пед. наук Л.О.Мацук (*відповідальний секретар*); д-р пед. наук, проф. А.С.Нісімчук; д-р пед. наук, проф. В.А.Поліщук.

Адреса редакційної колегії:

76000, м. Івано-Франківськ, вул. Мазепи, 10 (Шевченка, 57)

Педагогічний інститут

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Вісник Прикарпатського університету.

Серія: Педагогіка. 2011. Вип. XXXVIII. 192 с.

Видається з 1995 р.

У віснику вміщено науковий доробок відомих українських і зарубіжних учених в напрямі актуалізації народнопедагогічної скарбниці з проблем формування здорового способу життя дітей та молоді у сучасних навчальних закладах, а також наведено результати аналізу ретроспективи порушених проблем в руслі глобалізації освіти і підготовки молоді до активної життєдіяльності.

Представлені результати наукових досліджень різних напрямів педагогічної науки можуть бути використані науковцями, аспірантами, педагогами і студентами. Вісник розраховано й на всіх тих, для кого означені проблеми становлять науковий інтерес.

The given newsletter contains scientific works by well-known Ukrainian and foreign scholars towards actualization of folkpedagogical heritage outlining the problems of formation of a healthy way of life of children and the youth in modern educational establishments and shows the results of retrospective analysis of given problems towards globalizations of education and preparation of the youth to active life.

The results of scientific researches of different tendencies of Pedagogical science can be used by research workers, graduate students, teachers and students. This bulletin is also intended for everyone, who is interested in the noted problems.

10. Móra Ferenc. Kincskereső kisködmön. – <http://mek.niif.hu/00900/00970/00970.htm>

11. Szalai Piroska. Kötelező Kisködmön. – <http://www.mkne.hu/modszerkosar/09maj.pdf>

12. Varga Dóra. Kit érdekeli a kötelező olvasmány? – http://www.nol.hu/belfold/20101004-fekete_istvan_meg_mindig_a_huszas_listaban

The author in the first part of her presentation stresses the importance of the first home reading experiences in the formation of readers. The work of Ferenc Móra Kincskereső kisködmön (The treasure hunter sheepskin waistcoat) which is compulsory in the primary education challenges the parents, the teachers as well as the children. The antithesis can be solved according to the author through a compromise. This means that the teachers who stick to this novel should read it together with the child reader, discuss with them even if this takes up more time. In the second part of the paper the author would like to suggest ideas to the above mentioned discussions taken from her own program which takes into account the points and requirements of the competency based development.

Key words: reading experience, reading together, competency based development.

УДК 372.48
ББК 74.266.3

Ilona Lechner

A MESEALAPÚ NYELVOKTATÁSI MÓDSZER GYAKORLATI ALKALMAZÁSA EGY KÁRPÁTALJAI KUTATÁS TÜKRÉBEN

У роботі узагальнені результати досліджень, у виконанні яких взяли участь студенти Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ, які навчаються за спеціальністю “англійська мова і література” та “українська мова і література”. Метою дослідження було наголосити на ролі використання казок, як одного з методів у ході навчання іноземним мовам. Результати дослідження підтверджують, що методика навчання іноземним мовам за допомогою казок не розповсюджена в угорськомовних школах Закарпаття, цією методикою не володіють досконало майбутні вчителі англійської та української мов. З педагогічної точки зору, значення дослідження перш за все полягає у тому, щоб студенти, майбутні фахівці, в ході професійно-практичної підготовки, оволоділи цим новаторським методом.

Ключові слова: студенти, мова і література, казка, Закарпаття.

1. Bevezető

A tartalomalapú, és ezen belül a mesealapú nyelvoktatási módszerről egyre többször olvashatunk a kisiskoláskorú nyelvtanulókkal foglalkozó szakirodalomban. A tartalom fontosságát, az idegen nyelv eszközként, és nem célként való használatát hangsúlyozzák, hogy a nyelvtanulók az idegen nyelvi ismereteiket felhasználva olyan információkhoz és tudásanyaghoz jussanak, melyek relevánsak lehetnek nemcsak a nyelvtanulási folyamatukat tekintve, hanem más tantárgyak, illetve későbbi életük során is [1].

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán ezért fontosnak tartottuk azt, hogy a diákokat, jövőbeli angol, illetve ukrán szakos tanárokat megismertessük a módszerrel, gyakorlati használatával. Hiszen a jó tanárnak nem csak nyelvileg, hanem módszertani ismereteit tekintve is legalább annyira jól felkészültnek kell lennie a sikeres munkához. Bevontuk tehát őket egy kutatásba, melynek eredményeiről jelen tanulmányban olvashatunk.

2. Szakirodalmi áttekintés

A 80-as évek első felében a nyelvpedagógiában a kommunikatív (pragmatikus-funkcionális) szemlélet nyert teret, mely szerint a kommunikáció során, történjék az beszédben vagy írásban, nem a pontosság, hanem az érthetőség a fontos. Céljaik elérése érdekében új pedagógiai alapelveket dolgoztak ki, melyek szerint a nyitott tanítási folyamatra kell törekedni, a fejlesztés a szövegek tartalmán keresztül kell hogy történjen és különböző munkaformákat – egyéni, páros, kis- és nagycsoportos – gyakorlatokat kell alkalmazni. A kommunikatív nyelvoktatás célja a kommunikatív készségek fejlesztése, a játékosság, a nyelvi tudatosság fejlesztése, a nyelvtanulás iránti motiváció felébresztése, hatékony nyelvtanulási stratégiák kialakítása, az idegen nyelvi kultúra megszerettetése [5, p.9–10].

A kommunikatív nyelvoktatási szemlélet integrálja a tartalom alapú oktatási módszert is, melynek egyik megvalósítási formája fiatal nyelvtanulók körében a mesealapú nyelvoktatási módszer. A mesealapú idegennyelv-tanítás előnyeit a nyelvpedagógia már régen felismerte és elismerte [3]. Ennek ellenére a kárpátaljai magyar iskolákban ez a nyelvtanítási eljárás nincs széleskörűen elterjedve. Ennek egyik okaként említhető az időhiány, kevés a heti óraszám, bár az elmúlt években az idegennyelv-tanítási reform végrehajtása után valamelyest javult a helyzet e tekintetben (ld. 1. sz. táblázat).

1. sz. táblázat

Heti óraszámok idegen nyelvből az idegennyelv-tanítási reform előtt és után [6, p.17]

2003/2004. TANÉV		2006/2007. TANÉV	
OSZTÁLY	HETI ÓRASZÁM	OSZTÁLY	HETI ÓRASZÁM
2	----	2	1
3	----	3	2
4	----	4	2
5	3	5	3
6	3	6	3
7	2	7	2
8	2	8	2
9	2	9	2
10	1	10	2
11	1	11	2
12	----	12	2

Míg az idegennyelv-tanítási reform előtt csak kísérleti jelleggel tanították az angol/németet az elemi osztályokban, a 2004/2005-ös tanévben kötelezővé vált az idegennyelv-oktatás ezekben az osztályokban. A 2010/2011-es tanévben sem történtek változások az óraszámokat illetően a táblázatban látható 2006/2007-es tanévhez képest, mindössze a második osztályban növelték a heti óraszámot 2-re. Jelenleg sok óvodában is folyik angol, illetve német nyelvoktatás, ez azonban egyelőre szülői anyagi hozzájárulással valósul meg, nem állami támogatással.

A mesealapú nyelvoktatási módszer célcsoportjához elsősorban a nagyon fiatal (óvodás), illetve a fiatal (kisiskolás) nyelvtanulók tartoznak. Számukra ez az eljárás kiváló lehetőséget nyújt a nyelvtanulásra, hiszen a gyerekek szeretnek mesét hallgatni, a mesék és történetek motiválók és élvezetessé teszik számukra a nyelvórát. Tény, hogy a kisiskoláskori nyelvtanítás egyik elsődleges célja a hallás utáni megértési készség fejlesztése. E cél eléréséhez is hozzájárulhat a meseolvasás, ill. –hallgatás. A módszer előnye még az is, hogy tantervi keretek között rugalmasan alkalmazható [4]. Claussen megállapította, hogy ha a gyerekek rendszeresen hallgatnak történeteket, ez pozitívan befolyásolja a beszédkészségüket, és gazdagítja szókincsüket is. Claussen hozzáteszi még, hogy segítheti a nyelvelsajátítási folyamatot az is, ha a gyerekekkel újra elmondjuk, megismételjük a hallott mesét [2, p.32]. További indokokat találhatunk még Brewster, Ellis és Girard [7, p.60] írásaiban, akik egyetértenek abban, hogy ha a gyerekek elmondják vagy eljátszák a történetet, beleélik magukat a mesehősök szerepébe, bizonyos szinten magukénak érzik majd a mesét, ezáltal személyiségük is fejlődik.

Hogy a módszert mindennemű pozitívuma ellenére sem alkalmazzák az általunk megvizsgált kárpátaljai magyar iskolákban, annak is betudható, hogy a tanárok a felsőoktatási intézményben a módszertani képzés során nem ismerkednek meg ezzel a nyelvtanítási eljárással. Ezért fontosnak tartottuk, hogy megismertessük angol és ukrán szakos hallgatóinkat ennek az eljárásnak a módszertani alapjaival.

3. A kutatásról

3.1. A kutatás résztvevői

Kutatási projektünkben 18 angol és 7 ukrán szakos IV. évfolyamon tanuló diák vett részt. Az angol szakos diákok mindegyike 20-25 év közötti lány volt, a 20-21 éves ukrán szakosok között 1 fiú és 6 lány volt. A kutatást megelőzően mindegyikük részt vett a II. és III. évfolyamon tanítási gyakorlaton, ahol angol, ill. ukrán nyelvórákat figyelhettek meg. Gyakorlatuk során tartottak már órákat, de azok nem mesealapú nyelvórák voltak. A 25 résztvevő diák 21 különböző kárpátaljai magyar tannyelvű iskolában teljesítette hathetes külső iskolai gyakorlatát, melynek keretein belül megtartott egy mesealapú nyelvórát is.

3.2. Kutatási eszközök

Az adatgyűjtéshez két direkt kutatási eszközt alkalmaztunk: egy önértékelési lapot, valamint a diákok által vezetett kutatási-tanítási naplót, mely valójában egy folyamatleíró lap volt. Mindkettő nyitott kérdéseket tartalmazott. Az önértékelési lap kérdései (ld. 1. sz. melléklet) arra irányultak, hogy a diák hogy érezte magát a mesélő szerepében, valamint hogyan ítélte meg a levezetett órát. A folyamatleíró lap 10 kérdést tartalmazott (ld. 2. sz. melléklet), melyeket megválaszolva a meseóra

hangulatáról, körülményeiről, résztvevőiről nyertünk információkat. A diákok mindkét kutatási eszközt anyanyelvükön, magyar nyelven töltötték ki.

Indirekt kutatási eszközként a jól ismert „A répa” című orosz népmese szövege szolgált, természetesen angol, ill. ukrán nyelven. A szövegválasztást az indokolja, hogy a gyerekek jól ismerik a mese szövegét anyanyelvükön, valamint az ukrán nyelvórán is találkozhatnak vele már az első osztályban.

3.3. Folyamatleírás

A kutatási folyamat első fázisaként 2009 októberében a diákok részt vettek egy rövid képzésen, mely során megismerkedtek a mesealapú nyelvoktatási módszer elméleti háttérével, gyakorlati alkalmazási lehetőségeivel, a módszer előnyeivel és szerepével a nyelvoktatási folyamatban. Kutatás-módszertani ismereteikre támaszkodva a saját tanítási folyamatuk értékelésére már képesek voltak.

A második fázisra 2009 novemberében-decemberében került sor, amikor is a diákok hathetes külső tanítási gyakorlatukat teljesítették, melynek keretein belül megtartották a meseórát. Ez alapján kitöltötték az általunk összeállított már említett önértékelési és folyamat- leíró lapot.

Az így összegyűjtött adatok kvalitatív elemzése 2009 decemberében történt meg, majd 2010 februárjában levontuk a következtetéseket.

Kutatási eredmények

Jelen tanulmányban elsőként az önértékelő beszámolókból levonható következtetéseket tárgyaljuk, majd a folyamat során, vagyis a meseórán szerzett tapasztalatokról is szó esik.

3.4. Önértékelési lap elemzése

A diákok önértékeléséből kiderült, hogy két diák kivételével mindenki élvezte a mesélést és döntő többségük egyáltalán nem izgult az óra előtt. Aki kicsit izgult, az is csak fegyelmezési problémáktól félt, vagy nem ismerte előzőleg az adott osztályt. A kezdeti feszültség viszont az óra végére ezekben az esetekben is feloldódott és jó hangulatban zárták az órát.

Második és harmadik kérdésünk arra irányult, hogy *a mesélő elkalandozott-e mesélés közben, illetve elvesztette-e a fonalat*. Ezekre a kérdésekre is pozitív visszajelzések érkeztek, ami azzal magyarázható, hogy a megadott mese szövege viszonylag rövid, nyelvezete és cselekménye egyszerű, az események egy szálon futnak, kronológiai sorrendben történnek. Mindössze két mesélő jelezte, hogy a mese szereplőinek felsorolásakor összezavarodott, mivel fegyelmeznie kellett néhány tanulót, de megoldható volt a szituáció. Többségük a helyes artikulációra és az érthetőségre koncentrált, néhányan (három angol szakos tanárjelölt) figyelték közben a tanulók reakcióit, hogy értik-e a mesét, hogy tetszik-e nekik, de ez nem vonta el a figyelmüket az eredeti céljuktól.

A projekt tervezésekor abból a feltételezésből indultunk ki, hogy **1. az idegen nyelvórán nagyon ritkán kerül sor mesélésre és mese-feldolgozásra**, holott bizonyított tény, hogy a kisgyermekeknek szükségük van mesékre, hiszen azok „kapocsként” szolgálhatnak a fantázia és a való világ között, befolyásolhatják személyiségfejlődésüket.

Az ötödik kérdésre, hogy *tapasztalt-e a valami újat a mesélési folyamat során*, a résztvevők 64 %-a azt válaszolta, hogy semmi újat nem vett észre. Válaszukat azzal indokolták, hogy abszolút új volt szituáció, nem rendelkeztek előzetes tapasztalatokkal, hiszen ők még nem vettek részt meseórán sem hallgatóként, sem pedig mesélőként. Első hipotézisünk tehát alátámasztást nyert a kapott válaszok alapján. Ez előnyükre is szolgálhatott, mivel nem volt összehasonlítási alapjuk, tiszta lappal indulhattak, nem voltak sem pozitív, sem pedig negatív elvárásaik a módszerrel kapcsolatban.

Feltételeztük továbbá, hogy **2. a kutatás résztvevőinek, úgy a mesélőknek, mint a mesehallgatóknak tetszeni fog a meseóra**. Saját bevallásuk szerint a tanárjelöltek, a mesélők pozitív benyomásokkal és tapasztalatokkal hagyták el az osztályt a meseóra után. A válaszokból kiderült, hogy bár a tanulók többsége ismerte a mesét, mégis érdeklődéssel fogadták azt, és figyeltek az órán. Figyelemre méltó, hogy két ukrán szakos gyakornokunk is megjegyezte, hogy:

„A folyamatban az volt a szokatlan, hogy más módszerrel dolgozva a tanulók unalmas arccal néznek rám, s szerintem gondolatban egész máshol járnak, míg a mese olvasása közben mindenki figyelt, s csillogó szemekkel néztek rám.” (SPU 2)¹⁰

¹⁰ A diákok által vezetett kutatási-tanítási naplót, illetve önértékelési lapot kódokkal láttuk el, pl. SPU 2

„Azt tapasztaltam, hogy ez a módszer egy kicsit kizökkentette a tanulókat a már unalmassá vált mindennapokból, csillogó szemekkel hallgattak.” (SPU 4)

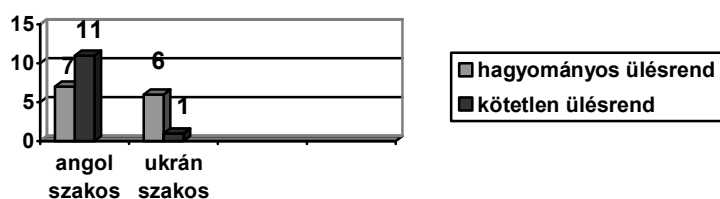
A válaszolók egy része tehát a tanulók viselkedésében és reakcióikban tapasztalt változást, mások viszont a történetben tapasztaltak újat, másképp ismerték a mesét.

3.5. A folyamatleírás által kapott információk

Miután a diákok szabadon dönthették el, hogy a megadott mesét hogyan dolgozzák fel, a folyamat leírása során különböző eredmények születtek. A **3. hipotézis szerint az angol szakos hallgatók rugalmasabban kezelik a nyelvórát, mint az ukrán szakosok.** Alátámasztás céljából több körülményre is rákérdeztünk, melyekből kiderülhet, hogy milyen mértékben ragaszkodnak a tanárjelöltek a hagyományos nyelvóra kereteihez, vagy éppen mennyire hajlandóak és nyitottak a változtatásra.

Átlagosan 12-15 fős osztályokban vezették le a meseórát a tanárjelöltek. A meseóráról tudni kell azt, hogy a szakirodalom ajánlja, hogy a gyerekek körben vagy félkörben üljenek, ezzel is oldva a feszültséget, illetve elősegítve a mesélési hangulat megteremtését. Az ülésrendet illetően eltérő arányok figyelhetők meg az angol és ukrán szakosok között (ld. 1. sz. ábra).

1. sz. ábra A tanulók ülésrendje a meseórán (N=25)

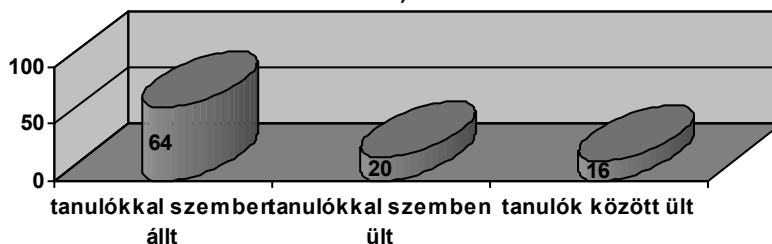
Míg az angol órán 11 esetben ültek körben vagy félkörben a tanulók, az ukrán tanárjelöltek közül csak egyetlen számolt be ilyen ülésrendről. A többi esetben a tanulók a megszokott helyükön, padosorokban elrendezve hallgatták a mesét. A hagyományos ülésrendet az angol szakosok azzal indokolták, hogy túl kicsi volt a terem, ezért nem volt lehetőség változtatásra, az ukrán szakosok többsége viszont úgy ítélte meg, hogy ilyen ülésrend esetén jobban figyelnek és fegyelmezettebbek a tanulók. Az angol szakosok beszámolóiból az is kiderül, hogy az óra végén rájöttek a szokványos ülésrend hátrányaira, mégpedig, hogy a tanulók nem tudtak „ellazulni”, mereven ültek, valamint nem látták egymás reakcióit. Hasonló visszajelzést az ukrán szakosoktól nem kaptunk.

A körben vagy félkörben való elrendezés előnyei a diákok szerint:

- felszabadult légkör
- családi hangulat
- közvetlen kapcsolat tanár-tanuló, valamint tanuló-tanuló között.

Hátrányai viszont, hogy időigényes az átrendezés, több lehetőség adódik a fölösleges beszélgetésre és mozgásra, illetve zajjal jár.

2. ábra A tanárjelölt elhelyezkedése a tanulókhöz képest (N=25, %-ban)

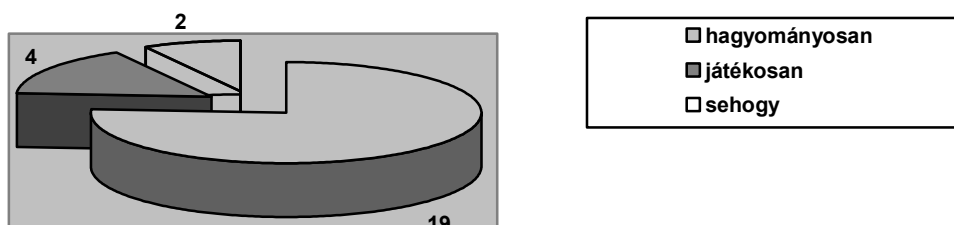
Ezen a ponton fontos még az is, hogy a mesélő hol helyezkedett el a gyerekekhez képest. (ld. 2. sz. ábra) A diákok több mint fele a gyerekekkel szemben, a táblánál vagy a tanári asztalnál állt. 20%-uk a gyerekekkel szemben ült, céljuk az volt, hogy minden gyerek számára jól látható és hallható

legyen a mesélő, valamint hogy szemkontaktust tudjanak tartani velük, hogy tudjanak következtetni tekintetükből arra, hogy értik-e a mesét. Azok aránya, akik a gyerekek között foglaltak helyet, mindössze 16 %. Utóbbiak, akik egyébként mindannyian angol szakosok voltak, azzal indokolták döntésüket, hogy ily módon nem érzékelhető a hatalmi viszony a gyerekekkel szemben. Az eddigi eredményekből tehát kiderül, hogy az angol szakosok sokkal inkább hajlandóak a hagyományos nyelvóra kereteit felbontani és újításokat vinni az osztályterembe, ezzel is változatosabbá tenni a tanulók nyelvtanulási folyamatát.

A projekt résztvevőinek csaknem 90 %-a használt az óra folyamán szemléltetőt, többségük sajátkezü rajzokat, képeket. A maradék 10 % viszont úgy vélte, hogy a szemléltető elvonta volna a gyerekek figyelmét magáról a meséről. A szemléltetőket főképp a mese felolvasása/elmondása közben használták fel a szereplők bemutatására. Mások ugyanezt a célt hangszínváltoztatással, mimikával, gesztikulációval próbálták megoldani.

Egy meseóra során fontos, hogy a gyerekek nyelvileg felkészültek legyenek a mese fogadására. Kíváncsiak voltunk, hogy tanárjelöltjeink hogyan oldották meg ezt a feladatot. Feltételeztük, hogy **4. a tanárjelöltek többsége egyszerűen felírja az ismeretlen szavakat a táblára.**

3. ábra A szókincs előkészítése (N=25)

Az 3. számú diagramból kiderül, hogy ketten egyáltalán nem foglalkoztak a mese szókincsével a szöveg ismertsége miatt. Mindössze négyen használtak játékos munkaformát, szókarttyákat, pantomimot. A döntő többség az ismeretlen szavakat elmagyarázta, jelentésüket felírta a táblára, kiejtésüket gyakorolta a gyerekekkel. Mindezt az idő szűkössége lehet felelős, nem mindenkinek volt lehetősége előző órán felkészíteni a tanulókat a következő órán elhangzó és feldolgozandó mesére. Ennek ellenére beigazolódott 4. hipotézisünk is.

A módszertani tájékoztató során elhangzott, hogy a mesealapú oktatás lehetőséget nyújt a tantárgyközi integrációra, mégis csak a résztvevők egyharmada (32%) utalt más tantárgyakhoz való kapcsolatra. Ők a tanulók irodalmi, biológiai ismereteire próbáltak alapozni. Kétharmaduk viszont semmilyen előzetes ismeretet nem próbált meg mozgósítani, esetleg utalt arra, hogy egy talán már ismerős mesét fognak hallani. Néhányan a gyerekek családi élményeit próbálták meg felidézni, hogy ők segítettek-e már a családban valamilyen probléma megoldásában.

Hogy az óra a mesélők megítélése alapján sikeres volt-e, hogy a tanulók megértették-e a mese szövegét, együttműködtek-e, élvezték-e az órát, két ukrán szakos kivételével mindenki pozitívan ítélte meg. Erre abból következtettek, hogy a tanulók nem kérdeztek vissza, és szemmel láthatóan élvezték az órát, tehát pozitív visszajelzéseket tapasztaltak a mesélők.

4. Összegzés

Összegzésképp leszögezhetjük, hogy erre a módszerre előnyei ellenére sem fordítanak kellő figyelmet az idegen nyelvtanításban Kárpátalja általunk vizsgált magyar tannyelvű iskoláiban. . Ezért célunk a jövőre nézve az, hogy diákjainkat a tanárképzés során felkészítsük a mesealapú oktatási módszer megvalósítására, hogy tanárként a jövőben lehetőségükhöz mérten minél gyakrabban használják azt a tanítási folyamat szerves részeként.

FÜGGELÉK

1. számú

Önértékelési lap

Kérjük, miután mesélt a gyerekeknek, válaszoljon az alábbi kérdésekre:

1. Mennyire érezte magát kényelemben / mennyire izgult mesemondás közben?

2. Volt-e olyan pillanat a mesemondás közben, mikor elvesztette a történet fonalát? Hogyan oldódott meg a helyzet?
3. Volt-e olyan pillanat a mesemondás közben, amikor gondolatai elkalandoztak a feladattól?
4. Élvezte-e a mesélést?
5. Mesélés közben felfedezett-e valami újat a történetben/mesében, illetve tapasztalt-e valami újat a folyamat során?

2. számú

A történetmesélő folyamat leírása

1. Hogy ültek a gyerekek? Ennek az ülésrendnek az előnyei és hátrányai.
2. Voltak-e a mesélés közben kapcsolódó közbeszólások a gyerekek részéről?
3. Hol ült Ön, a tanár-mesélő?
4. Használt-e szemléltetőt (pl. báb, poszter, képek stb.) mesélés közben?
5. Volt-e háttérzene? Mi volt az? Miért?
6. Milyen eljárásokkal mutatta be a történet szereplőit?
7. Hogyan kapcsolta a történetet/mesét a tanulók előzetes tapasztalataihoz?
8. Hogyan készítette fel a gyerekeket a történet/mese nyelvezetére?
9. Utalt-e tantárgyak közötti integrációra? Hogyan?
10. Érthetően/jó tempóban adta-e elő a történetet? Nem kérdeztek-e vissza a gyerekek?

1. Bognár Anikó. A tartalom fontossága az idegen nyelvek oktatásában – is. – 2009. Letöltve: <http://www.ofi.hu/tudastar/tartalom-fontossaga>
2. Claussen, C. Es wird Zeit ... erzählt den Kindern wieder Geschichten! In: Frühes Deutsch/. 4. 2005. – 32–35. p.
3. Ellis, G–Brewster, J. The storytelling handbook for primary teachers. – London: Penguin. 1991.
4. Gorszkiné Síró Enikő. Autentikus anyagok használata a nyelvórán — meséskönyvek. Az előadás elhangzott Beregszászban 2007. július 6-án, a Kárpátaljai Nyári Kölcsey Pedagógusakadémia keretein belül.
5. Holló Dorottya–Kontráné Hegybíró Edit–Timár Eszter. A krétától a videóig. – Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 1996.
6. Huszti Iлона. Nyelvtanítás: Módszerek és eljárások – Ungvár: PoliPrint. 2010.
7. Mattheoudakis, M.–Dvorakova, K.–Láng, K. Story-based language teaching: An experimental study on the impenetation of a module in three European countries. In Nikolov, M.–Mihaljevic Djigunovic, J.–Lundberg, G.–Flanagan, T.–Mattheoudakis, M. (szerk.): Teaching modern languages to young learners: teachers, curricula and materials. – Graz, European Centre for Modern Languages – Council of Europe. 2007. –59–76. p.

The study analyses and summarises the findings of a piece of research, the participants of which were students of the Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute. The goal of the research was to reveal and prove the importance of storytelling as a foreign language teaching method. The findings showed that the method under consideration is not wide-spread in Transcarpathian Hungarian schools. Even the pre-service English and Ukrainian teachers do not exactly know the method. The implication of the research is that it is crucial to familiarize the students in teacher training courses with this method.

Key words: students, foreign language teaching method, Transcarpathian.

УДК 37.013.78

ББК 74.66

Erika Figula

SZOCIÁLIS KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE AZ ISKOLAI OKTATÁS KERETEIN BELÜL

Навчання на основі компетенції спонукає до змін у поглядах на шкільну освіту. В їхній основі потребу в розвитку суспільних, або ж соціальних компетенцій, до складу яких входять навички, що допомагають вільно й надійно жити і працювати в сучасному суспільстві, сприяють психологічній стабільності. У статті охарактеризовано вісім типів компетентності, а для розвитку у навчально-му процесі автор подає розроблений збірник спеціальних вправ.

Ключові слова: навчання, компетентність, зміна поглядів, соціальні компетенції, дослідження, розвиток.

A kompetencia alapú tanítás-tanulás új keletű fogalma szemléletváltást kíván elindítani az iskola világában, a pedagógustársadalomban és a szélesebb társadalmi közvéleményben is. Egy társadalmi igénynek akar megfelelni: az egész életen át tartó tanulás követelményének. Már ma társadalmi kényszer a rugalmas váltás képessége a munka világában. Felnőttkorban ehhez időről-időre új munkaterületeken újfajta tudást, készségeket és hozzáértést, szaknyelven szólva: új kompetenciákat kell szerezni, elsajátítani. Erre a felnőtté váló korosztályoknak fel kell készülniük, és ez a felkészülés az iskolában kezdődik. A felkészüléshez a tanítás-tanulás új szemléletére van szükség: a hagyományos

З М І С Т

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Джабер Мохаммед Нур. Медико-педагогічна складова професійної підготовки вихователів дитячих садків Йорданії: стан і перспективи	3
Легеза Іветта. Проблеми вивчення “рідної мови” в умовах поліетнічного розвитку шкільництва на Закарпатті (початок ХХ століття)	7
Нос Любов. Підготовка вчителя початкової школи в Канаді: полікультурний аспект	10
Палійчук Оксана, Олійник Олеся. Національне виховання молоді крізь призму ідей Володимира Мацьківа	13
Браун Ласло. Традиційні історичні погляди та нові шляхи у викладанні предмета “Історія України” в загальноосвітніх навчальних закладах	16
Домбі Марія Одріен. Роздуми про дитину ХІХ-го століття: історія затримки розумового розвитку	21
Домбі Оліце. Зміна парадигми в дослідженні підготовки педагогів на основі джерел історії педагогіки	24
Йенеї Тереза. Багатосторонність міжкультурних аспектів програм підготовки вчителів початкових та старших класів у Ниредьхазьській вищій школі	27
Кішне Жамвокі Река. Упровадження педагогіки Френе в угорських дошкільних закладах	32
Лентворські Анна. Традиції та інновації в підготовці вихователів дошкільних навчальних закладів з словацькою мовою навчання за останні п’ятдесят років	35

ВИЩА ШКОЛА

Горчакова Ольга. Соціально-психологічні механізми управління полікультурним освітнім простором вищого навчального закладу	41
Дацків Ірина. Підвищення професіоналізму викладача вищої школи та його вплив на якість професійної підготовки студентів	45
Єрмакова Світлана. Інтерактивні дидактичні засоби випереджувального розвитку творчої індивідуальності майбутніх викладачів вищих технічних навчальних закладів	49
Кравець Любов. Саморефлексія – важлива складова професійного становлення майбутнього педагога	53
Кузьма-Качур Марія. Краєзнавство як компонент професійної підготовки майбутнього учителя початкових класів	57
Лалак Наталія. Інклюзивна освіта в контексті сучасних викликів суспільства	62
Науменко Тетяна, Стеценко Ірина. Використання ІКТ-технологій в модернізації змісту професійної освіти майбутніх педагогів	65
Сайфул Дін Абдул Салам. Міжкультурна компетентність як атрибут педагога ХХІ століття	69
Товканець Ганна. Комунікативно-мовленнєва компетенція у професійному спілкуванні майбутніх фахівців	72
Трофанова Тетяна. Готовність майбутніх учителів до формування репродуктивного здоров’я учнів загальноосвітньої школи	77
Хома Ольга. Педагогічна практика як одна із складових підготовки майбутніх учителів початкових класів	81
Балогне Бакк Адріан. Дослідження сприймання спільного виховання в колі педагогів дошкільників м. Шопрон	84
Хусті Ілона. Роль педагогічної практики для студентів у процесі їх становлення компетентними вчителями	87

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

Герасимчук Анна. Трансформація цінностей української ментальності та етнопедагогіки у родинному вихованні сім'ї Косачів	91
Макаренко Ольга. Полікультурне виховання засобами етнопедагогіки в системі ДНЗ-ШКОЛА-ВИШ	93
Семенова Наталія. Концепт “здорова особистість” у сучасній парадигмі формування особистості дошкільника	97
Адам Єлізавета. Метод компетенції у педагогіці	101
Балог Лівія. Використання педагогіки маленьких пластунів у дошкільному закладі та початковій школі	105
Боробаш Каталін, Девоса Іван, Козінські Золтан. Виховання здорового способу життя особистості в умовах вищого навчального закладу	109
Вішмег Іштван. Мінливість парадигм фізичного виховання: обґрунтування доцільності	111
Гованські Яношне. Своєрідна система інноваційного музичного мислення	114

ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ

Алмашій Іван. Застосування в підготовці учнів до еколого-туристичних маршрутів комп'ютерних програм-тренажерів	118
Барановська Валентина. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання комп'ютерно орієнтованих дидактичних засобів навчання	122
Гишка Надія. Уміння учнів учитись в контексті професійної компетентності майбутніх вчителів початкових класів	125
Кононенко Віталій. Теоретико-методологічні засади оновлення змісту мовної освіти	130
Легін Вікторія. До проблеми рефлексії навчальної діяльності молодших школярів	135
Орос Ілдіко. Стан освіти угорськомовного населення Рахівського району Закарпатської області	139
Піц Ірина, Васечкіна Маргарита. Підготовка молодого вчителя до роботи з батьками молодших школярів у системі науково-методичної роботи ЗНЗ	145
Хімчук Ліліана. Психолого-педагогічна готовність майбутніх педагогів до застосування у початковій школі сучасних інформаційних технологій	149
Хома Тетяна. Мовна норма як основний показник культури усного українського мовлення	152
Адам Анетта. Змінний склад студентів – змінна навчальної системи методів у вищій освіті	154
Бендарік Ласло, Ковач Ласло. Онтологічна модель навчального матеріалу та лімітна система “DITA”	159
Бергхауер-Олас Емйовке. До проблеми відчуттів психічно травмованих дітей	164
Катона Крістіна. Вплив ознайомлення з твором “Малий козушок – шукач скарбів” на формування компетенційної основи	167
Лехнер Ілона. Метод навчання іноземними мовами за допомогою казок (на основі результатів проведеного дослідження)	172
Фігула Еріка. Розвиток соціальних компетенцій у рамках шкільної освіти	177
Шіпош Ласлони. Проблеми змісту навчання та засобів їх трансформації в навчально-виховному процесі вишів	181

C O N T E N T S

THE HISTORY OF PEDAGOGICS

Dzhaber Mohammad Nur. The medical and pedagogical component in the professional training of the nursery teachers in Jordan: the present condition and perspectives	3
Legeza Ivettá. Problems of “native language” studying in the conditions of poliethnical development of education in the Transcarpatian region (the beginning of the XX century)	7
Nos Lyubov. Elementary School Teachers Training in Canada: Multicultural Aspect	10
Paliychuk Oksana, Oliynyk Olesya. National education of young people through prism of ideas of Volodymyr Matskiv	13
Braun László. Traditional and new directions of teaching Ukraine's history in schools (school curriculums)	16
Dombi Mária Adrienne. Child conception, characteristics of thinking about childhood in the XIX TH 21	
Dombi Alice. Paradigm alterations of educational history source-research in teacher training	24
Jenei Teréz. Multi-and intercultural contents of teacher training programs in the College of Nyíregyháza	27
Kissné Zsámboki Réka. Opportunities and Challenges of Freinet Pedagogy in Hungarian Playschools – An Optional Way of Adaptation	32
Lentvorszki Anna. Tradition and innovation during the five decades of Slovakian national minority pre-school teacher’s training at the Szent István University Faculty of Education	35

HIGHER SCHOOL

Gorchakova Olga. Social & psychological mechanisms in multicultural educational institutions management	41
Datskiv Iryna. The extension of the professionalism of the higher school teacher and its influence on the quality of the students’ professional education	45
Ermakova Svitlana. Interactive didactic means of the development of creative individuality of the future professors of higher technical institutions	49
Kravets Lyubov. An important component of a future teacher's professional formation	53
Kyzma-Kachyr Marija. Study of a particular region as a component of professional preparation of the future teachers of primary school	57
Lalak Natalya. Inclusive education in the context of contemporary society	62
Naumenko Tetyana, Stetsenko Irina. Use of ict- technologies for modernization content future professional education teacher	65
Sayful Din Abdul Salam. Multicultural competence is a significant skill of the 21 st century teacher	69
Tovkanets Ganna. Speech-communicative competence in professional communication of the future experts	72
Trofanova Tamara. The students of general school have readiness of future teachers to forming of reproductive health	77
Homa Olga. Pedagogical practice as a component part of the training of the future teacher in primary school	81
Baloghné Bakk Adrienn. Research on inclusive education among kindergarten teachers in Sopron	84
Husztí Ilona. The importance of the teaching practicum of student teachers in the process of their becoming competent teachers	87

THE THEORY OF UPBRINGING

Herasumchuk Anna. Transformation of values of ukrainian mentality and ethnopedagogy in family education of Kosach family	91
Makarenko Olga. Multicultural upbringing with the help of Ethnopedagogy in the system of preschool educational establishment – school – higher educational establishment	93
Semenova Natalya. Concept “healthy personality” in the modern paradigm of forming personality of a preschool child	97
Ádám Erzsébet. Competency-based education. Dimensions of teacher key competences	101
Balogh Livia. Using Boy Scout pedagogy methods in kindergarten and primary school	105
Devosa Iván, Kozinszky Zoltán, Barabás Katalin. Can be effective health promotion in the school context?	109
Vismeg Istvan. Need for a paradigm shift in Physical Education	111
Govanski Yanoshne. Distinctive features of an innovative way of thinking about music	114

THE THEORY OF EDUCATION

Almashiy Ivan. Peculiarities of usage of computer-training programmes while preparing students to the tourist routes	118
Baranovska Valentyna. Teaching future teacher of primary school for using computer oriented didactic means of education	122
Gyshka Nadiya. Ability to study students in context of professional competence for future teachers of initial classes	125
Kononenko Vitaliy. Theoretical and methodological principles of the language education content renovation	130
Lehin Victoria. The problem of reflection of the junior schoolchildren’s studying activity	135
Orosz Ildiko. Analysis of the state of education of the Hungarian population of Rakhiv district, Transcarpathian region	139
Pits Iryna, Vasechkina Margaryta. Preparation of young teacher before work with parents of junior pupils in system scientifically methodical works of general educational establishment	145
Himchuk Liliana. Psychological and pedagogical competence of the future teacher to the use of modern information technologies in primary school	149
Homa Tetyana. Language norm as the main indicator in culture of oral ukrainian speech	152
Ádám Anetta. Changing student composition – changing teaching methods at higher education	154
Bednarik Laszlo, Kovacs Laszlo. Methodological Background of Course Material Ontology Models	159
Berghauer–Olasz Emőke. Graphic Representation of the Traumatized Children’s Feelings	164
Katona Krisztina. The treasure hunter sheepskin waistcoat from the point of view of competency based development	167
Lehner Ilona. Storytelling as a foreign language teaching method (based on the findings of a Transcarpathian investigation)	172
Figula Erika. Developing Social Competences within School Education	177
Sipos Lászlóné. Teaching, knowing, delivering (Some points on the content of education and the means of delivering knowledge)	181

Вимоги

до подання статей у Вісниках Прикарпатського національного університету, журналах, збірниках наукових праць, матеріалах конференцій

1. Обсяг оригінальної статті – 6–12 сторінок тексту, оглядових – до 12 сторінок, коротких повідомлень – до 3 сторінок.

2. Статті подаються у форматі Microsoft Word. Назва файлу латинськими буквами повинна відповідати прізвищу першого автора. Увесь матеріал статті повинен міститись в одному файлі.

3. Текст статті повинен бути набраним через 1,5 інтервалу, шрифт “Times New Roman Cyr”, кегль 14. Поля: верхнє, нижнє, лїве – 2,5 см, праве – 1,5 см (30 рядків по 60–64 символи).

4. Малюнки повинні подаватись в окремих файлах у форматі *.tif, *.eps, Corel Draw або Adobe Photo Shop.

5. Таблиці мають мати вертикальну орієнтацію і мають бути побудовані за допомогою майстра таблиць редактора Microsoft Word. Формули підготовлені в редакторі формул MS Equation. Статті, що містять значну кількість формул, подаються у форматі LaTeX.

6. Текст статті має бути оформлений відповідно до постанови ВАК № 7-05/1 від 15 січня 2003 року “Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України” (див. Бюлетень ВАК України. – 2003. – № 1).

Статті пишуться за схемою:

- УДК і ББК (у лівому верхньому куті аркуша);
- автор(и) (ім'я, прізвище; жирним шрифтом, курсивом у правому куті);
- назва статті (заголовними буквами, жирним шрифтом);
- резюме й ключові слова українською мовою;
- постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми й на які спирається автор, виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття;
- виклад основного матеріалу дослідження з новим обґрунтуванням подальших розвідок у цьому напрямі;
- список використаних джерел;
- резюме й ключові слова англійською мовою.

7. Стаття повинна бути написана українською мовою, вчитана й підписана автором(ами).

8. У цілому до “Вісника” необхідно подати дві рецензії провідних учених у даній галузі.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ВІСНИК
Прикарпатського університету

ПЕДАГОГІКА
Випуск XXXVIII

Видається з 1995 р.

Адреса редколегії: 76000, Івано-Франківськ, вул. Мазепи, 10,
Педагогічний інститут
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Ministry of Education and Science of Ukraine
Precarpathian National University named after V. Stefanyk

NEWSLETTER
Precarpathian University

PEDAGOGICS
Issue XXXVIII

Published since 1995

Publishers adress: Pedagogical Institute,
Precarpathian National University named after V. Stefanyk
57, Shevchenko Str., 76000, Ivano-Frankivsk

Головний редактор: Головчак В.М.
Комп'ютерна правка: Дмитрів Р.В., Матішак М.В., Нижникевич З.М.
Комп'ютерна верстка: Дмитрів Р.В.

За зміст і достовірність фактів, цитат, власних імен
та інших відомостей відповідають автори

Друкується українською мовою. Реєстраційне свідоцтво КВ № 435
Здано до набору 14.04.2011 р. Підп. до друку 21.04.2011 р.
Формат 60x84/8. Папір ксероксний. Гарнітура "Times New Roman".
Ум. друк. арк. 12,00. Наклад 100 прим. Зам. № 40.

Видавець
Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Бандери 1, тел. 71-56-22
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК 2718 від 12.12.2006 р.